BOFIT-blogi

Valko-Venäjän talousmalli perustuu Venäjän tukeen

Kansainvälinen talous, Venäjän talous | 12.08.2020 | Laura Solanko

KIRJOITTAJA

Laura Solanko
Vanhempi neuvonantaja

Valkovenäläinen siirtymätalous on äärimmäisen riippuvainen sekä Venäjältä tuodusta pääomasta että halvasta raakaöljystä.

Valko-Venäjän taloutta määrittää neuvostoaikainen talouden rakenne ja suuri riippuvuus itäisestä naapurista. Talousmalli perustuu edelleen valtion suureen rooliin kaikilla sektoreilla. Siirtymä suunnitelmataloudesta kohti markkinataloutta ei Valko-Venäjällä koskaan edennyt kovin pitkälle. Ironisesti maata onkin kutsuttu ”neuvostotalouden ulkoilmamuseoksi”, sillä valtion kontrolloimien yritysten osuus on yhä yli puolet sekä työllisyydestä että kansantuotteesta. Osa keskeisistä kuluttajahinnoista on säädeltyjä, ja presidentillä on tapana antaa selkeitä tuotantotavoitteita yrityksille ja toimialoille. Suunnitelmatalouksille tyypilliset valtionyritysten pehmeät budjettirajoitteet eivät kannusta tuottavuuden parantamiseen ja lopulta yritysten tappiot rasittavat julkista taloutta. Julkisen sektorin alijäämät on katettu pääosin ulkomaisella lainanotolla. Koska suhteet länsimaihin ovat hallinnon jatkuvien ihmisoikeusloukkausten takia huonolla tolalla, lainaa on saatu lähinnä Venäjältä. Globaalin finanssikriisin jälkeen Valko-Venäjä solmi Kansanvälisen valuuttarahaston kanssa tukiohjelman vuosille 2009–2010, mutta ohjelmaan linjatut uudistukset etenivät vain aavistuksen. Viime vuosina ulkomaisesta nettoluotonotosta noin puolet on tullut suoraan tai välillisesti Venäjältä.

Valkovenäläinen siirtymätalous onkin äärimmäisen riippuvainen sekä Venäjältä tuodusta pääomasta että halvasta raakaöljystä. Maa tuo kaiken käyttämänsä raakaöljyn ja maakaasun Venäjältä, ja maksaa niistä merkittävästi maailmanmarkkinahintoja vähemmän. Vaikka Venäjän epäsuora hintatuki onkin viimeisen vuosikymmenen aikana puoliintunut, oli tuki Kansainvälisen valuuttarahaston arvion mukaan yhä yli 10 % Valko-Venäjän BKT:sta vuonna 2018. Venäjän hintatuen supistuminen lisää vaihtotaseen alijäämää ja valtiontalouden ahdinkoa. Myös

ulkomaankaupassa Valko-Venäjä on hyvin riippuvainen itäisestä naapuristaan. Kaksi kolmannesta tavaratuonnista tulee Venäjältä ja noin 40 % viennistä menee Venäjälle. EU-maihin menee vain hieman yli 10 % tavaraviennistä, ja länsivienti on rakenteeltaan paljon Venäjän-vientiä yksipuolisempaa. Valko-Venäjä vie EU-maihin lähes yksinomaan öljytuotteita, potaskaa ja sahatavaraa.

Ilman Venäjän tukea Lukashenkan hallinnon ylläpitämä talousmalli olisi nopeasti ongelmissa. Toistaiseksi hallinto on onnistunut pelaamaan itselleen riittävästi liikkumatilaa lämmittelemällä aika ajoin myös suhteita länsimaihin. Viime sunnuntain presidentinvaalien (9.8.2020) alla nähty Venäjän kansalaisten syyttäminen levottomuuksien lietsomisesta on kuitenkin täysin poikkeuksellista ja kertonee maiden välisten suhteiden melkoisesta aallonpohjasta. Mikäli suhteet Venäjään ajautuisivat kovin huonoiksi, Valko-Venäjän olisi käytännössä haettava lainarahaa kansainvälisiltä rahoituslaitoksilta. Näiden lainaehdot taas yleensä edellyttävät uskottavia talousreformeja kuten valtionyritysten toiminnan tehostamista ja keskuspankin itsenäisyyttä. Presidentinvaalien tuloksen selvä peukalointi ja äärimmäisen kovat otteet omia kansalaisia vastaan osoittavat, ettei Lukashenkan hallinto ole valmis kompromisseihin eikä merkittäviin uudistuksiin. Valko-Venäjän talousmallia ajetaan yhä vahvemmin umpikujaan.

Kuvio 1.

Puolet Valko-Venäjän ulkomaankaupasta käydään Venäjän kanssa

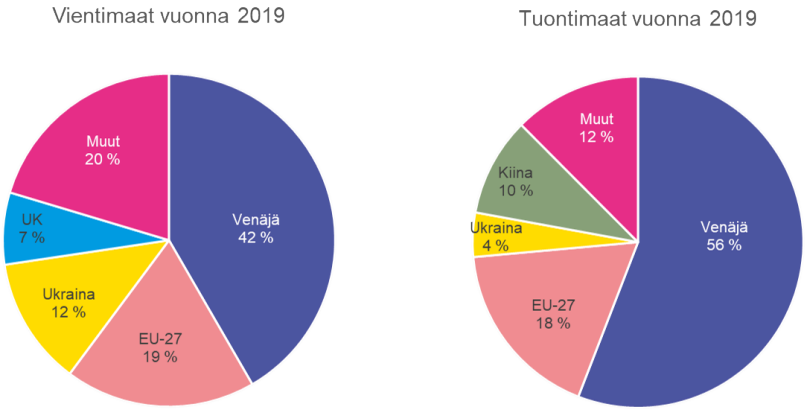

Lähde: IMF DOTS.

eurojatalous.fi
12.8.2020

Asiasanat

BOFIT, talous, Valko-Venäjä, Venäjä